

**TAQDIMOT TAYYORLASH SAN'ATI: ILM, IJOD
VA AMALIY SAMARADORLIK**

Djurakulova Gulnoza Shavkatovna, O'zbekiston Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti dotsenti, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

<https://orcid.org/0000-0002-3226-0523>

e-mail:

djurakulovagulnoza5@gmail.com

**THE ART OF PRESENTATION PREPARATION:
SCIENCE, CREATIVITY AND PRACTICAL
EFFECTIVENESS**

Djurakulova Gulnoza Shavkatovna, University of Journalism and Mass Communications of Uzbekistan, associate professor (PhD), Uzbekistan

**ИСКУССТВО ПОДГОТОВКИ ПРЕЗЕНТАЦИИ:
НАУКА, ТВОРЧЕСТВО И ПРАКТИЧЕСКАЯ
ЭФФЕКТИВНОСТЬ**

Джуракулова Гулноза Шавкатовна, Университет журналистики и массовых коммуникаций Узбекистана, и.о. доцента, (PhD), Узбекистан

Annotatsiya: Taqdimotni yaratish va uni tinglovchilarga yetkazish jarayoni nafaqat texnologiyaga, balki lingvistik va semiotik yondashuvlarga ham asoslanadi. Ushbu maqolada taqdimotni tayyorlash, uni samarali o'tkazish uchun lingvistik, psixologik va dizayn elementlarini uyg'unlashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. Material filologik va pedagogik asoslarda yoritiladi.

Kalit so'zlar: taqdimot, matn, fiologiya, semiotika, dizayn.

Abstract: The process of creating a presentation and delivering it to the audience is based not only on technology, but also on linguistic and semiotic approaches. This article examines the preparation of a presentation, combining linguistic, psychological and design elements for its effective delivery. The material is covered on philological and pedagogical grounds.

Key words: presentation, text, philology, semiotics, design.

Аннотация: Процесс создания презентации и донесения ее содержания до аудитории основан не только на технологических, но и на лингвистических и семиотических подходах. В данной статье рассматривается подготовка презентации, сочетающая лингвистические, психологические и дизайнерские элементы для ее эффективной подачи. Материал освещен на филологической и педагогической основе.

Ключевые слова: изложение, текст, филология, семиотика, дизайн.

KIRISH. Hozirgi zamonda taqdimot nafaqat muloqot vositasi, balki bilimlar, ishonchlar va innovatsiyalarni auditoriyaga samarali yetkazish vositasi hisoblanadi. Taqdimotlar ilmiy, amaliy yoki ijodiy maqsadlarga xizmat qiladi va ularning sifati tinglovchilarning qiziqishi, tushunishi va yodda saqlashiga bevosita ta'sir qiladi.

Taqdimotni yaratish va uni tinglovchilarga yetkazish jarayoni nafaqat texnologiyaga, balki lingvistik va semiotik yondashuvlarga ham asoslanadi. Ushbu maqolada taqdimotni tayyorlash, uni samarali o'tkazish uchun lingvistik, psixologik va dizayn elementlarini uyg'unlashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. Material filologik va pedagogik asoslarda yoritiladi.

Taqdimot va til: filologik yondashuv.

Taqdimot muvaffaqiyati nafaqat vizual va texnik jihatlariga, balki nutqning lingvistik tozaligi va emotsional ta'siriga ham bog'liq. Filologiya nuqtayi nazaridan qaraganda, samarali taqdimot quyidagi unsurlarni o'z ichiga olishi lozim:

1. **Nutq tuzilishi va uslubi.** Til tuzilmasining mantiqiyliigi taqdimotning tushunarli bo'lishini ta'minlaydi. Ushbu tamoyillar qo'llaniladi:

- Ravonlik: murakkab gaplar o'rniga sodda va qisqa gaplardan foydalanish.
- Tugallanganlik: har bir fikr aniq bayon qilinib, o'zaro bog'liq bo'lishi kerak.
- Matn va og'zaki nutq uyg'unligi: slayd matni va og'zaki bayon bir-birini takrorlamasligi, balki to'ldirishi kerak.

2. **Leksik-semantik uyg'unlik.** Olimlar Semichov (2009) va Rasulov (2015) lingvistikani ma'no yaratishda asosiy vosita deb ta'kidlashgan. Taqdimot matnida ortiqcha sinonimlardan foydalanish yoki professional jargonni haddan tashqari ishlatish auditoriya e'tiborini chalg'itadi. Shuning uchun taqdimot tili quyidagi talablarni qondirishi kerak:

- Auditoriyaning til darajasiga mos bo'lishi;
- Murakkab atamalarni tushuntirish bilan boyitish;
- Qisqa va samarali iboralar orqali asosiy ma'lumotni yetkazish.

3. **Fonetik va ritmik jihatlar.** Og'zaki nutqda fonetik va ritmik jihatlar tinglovchining e'tiborini ushlab turishda muhim o'rin tutadi. Taqdimot davomida ovoz balandligi, intonatsiya va pauzalar orqali tinglovchilarni jalb qilish mumkin.

Shu bilan birga, tilning melodik xususiyatlari, ayniqsa o'zbek tilidagi shoirona ta'sirchanlik, taqdimotda estetik ozuqa berishi mumkin.

Taqdimotni filologik jihatdan tayyorlash bosqichlari:

1. *Maqsad va auditoriyani aniqlash*

Taqdimotdan oldin auditoriya tahlil qilinadi: ularning bilim darajasi, ehtiyojlari va tilga bo'lgan talablarini o'rganish zarur. Shuningdek, taqdimot maqsadi (bilim berish, qiziqish uyg'otish yoki motivatsiya berish) aniqlanishi kerak.

2. *Tuzilmani ishlab chiqish*

Filologik yondashuvda tuzilma ma'naviy va semantik uyg'unlikni ta'minlaydi.

Kirish qismi: auditoriyaga savol berish yoki qiziqarli hikoya orqali e'tibor tortish.

Asosiy qism: dalillar, faktlar va ma'lumotlar aniq mantiqiy ketma-ketlikda joylashtirilishi lozim.

Xulosa: olingan natijalarni umumlashtirish va auditoriyani harakatga undash.

3. *Matn va slayd tayyorlash*

Slayd matnlari sodda, qisqa va ma'no jihatidan aniq bo'lishi kerak. O'zbek tilida ishlatiladigan sinonimlar, metaforalar va iboralarining boyligi taqdimotga estetik go'zallik qo'shadi. Shu bilan birga, tarjima qilingan terminologiyani o'zbek tilining o'ziga xos qoidalariga moslashtirish muhimdir.

Lingvistik va semiotik elementlarning vizualizatsiyadagi o'рни. Taqdimotda til va tasvir uyg'unligi bilimlarni samarali yetkazishning asosiy tamoyillaridan biridir. Vizualizatsiya semiotik belgilar orqali axborotni soddalashtirish va eslab qolishni osonlashtiradi. Filologik jihatdan quyidagilar muhim:

Ramzlar va metaforalar: vizual elementlar lingvistik ma'no bilan boyitilishi kerak.

Muloqot semiotikasi: ranglar, shakllar va joylashuv ta'sirchanlikni oshiradi.

Amaliy tavsiyalar:

1. Nutqni oldindan mashq qilish: filologik jihatdan to'g'ri talaffuz, grammatik aniqlik va oson idrok qilinadigan uslubni mashq qilish kerak.

2. Hikoya va misollardan foydalanish: o'zbek xalqining boy folkloridan olingan hikoyalar va maqollar taqdimotga milliy ruh bag'ishlaydi.

3. Til boyligini oshirish: o'zbek tilidagi sinonim va iboralardan ehtiyotkorlik bilan foydalanish, ularni mavzuga moslashtirish.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sweller, J. (1988). Cognitive Load During Problem Solving: Effects on Learning. *Cognitive Science*, 12(2), 257–285.
2. Phelps, E. A. (2004). The Interaction of Emotion and Cognition: Insights from Studies of the Human Amygdala. *Annual Review of Psychology*, 57, 27–53.
3. Duarte, N. (2012). *Resonate: Present Visual Stories that Transform Audiences*. Wiley.
4. Anderson, C. (2016). *TED Talks: The Official TED Guide to Public Speaking*. Houghton Mifflin Harcourt.
5. Rasulov, A. (2015). O'zbek adabiy tilining leksik-semantik xususiyatlari. Toshkent: O'zbekiston Fanlar akademiyasi.
6. Semichov, S. (2009). Lingvistik muloqotning semiotik tamoyillari. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
7. Tufte, E.R. (2001). *The Visual Display of Quantitative Information*. Graphics Press.
8. Qodirov, A. (2008). O'zbek tili ritorikasi: til va nutq madaniyati. Toshkent: Sharq nashriyoti.
9. Kosslyn, S.M. (2007). *Clear and to the Point: 8 Psychological Principles for Compelling PowerPoint Presentations*. Oxford University Press.
10. Kozma, R.B. (1991). Learning with Media. *Review of Educational Research*, 61(2), 179–211.

